

Rebecca Makkai (Chicago, 1978) és escriptora, professora de la Universitat de Sierra Nevada i de la Universitat de Northwestern, i directora artística del centre per a escriptors Story-Studio Chicago. És autora de les novel·les *The borrower* (2011), *The hundred-year house* (2014) i *Els grans optimistes*, que va ser finalista del Premi Pulitzer 2019 i del National Book Award 2018 i va rebre diversos guardons internacionals. També se n'han adquirit els drets per fer-ne una pel·lícula. A Catalunya, l'obra va guanyar el Premi Llibreter Altres Literatures el 2022. *Vull fer-te algunes preguntes* és la seva segona novel·la traduïda al català i ha estat considerada una de les millors novel·les de l'any per *The New Yorker*, *Time* o *The Guardian*, entre d'altres.

Marc Rubió (Barcelona, 1968) viu a Sabadell i és llicenciat en filologia catalana per la Universitat de Barcelona. Va treballar com a corrector per a diverses editorials i a la secció de català d'*El Periódico* fins que va decidir dedicar-se exclusivament a la traducció de l'anglès de novel·les i assajos. Entre d'altres, ha girat al català obres d'autors com Paul Auster, George Orwell, John le Carré, Salman Rushdie, Maggie O'Farrell, Nickolas Butler, Brit Bennett i Rebecca Makkai.

The New Yorker – «Explora amb destresa com el record pot desfer-se en somnis. Posa en relleu l'envergadura de la violència contra les dones, gairebé paralitzadora i al·lucinatòria, i il·lustra com aquestes històries es consumeixen voraçment. El resultat no és un llibre que mira impúdicament un acte concret d'una violència incomprensible, sinó un llibre que investiga, com diu el personatge de la Britt, “dues vides robades”. És un crim perfecte.»

The Washington Post – «A través d'aquesta obra complexa sobre reclamacions històriques i fer les paus amb el present, Makkai explora com es reprimeix i es converteix en relat el maltractament de les dones i de quina manera es transmuta en un safareig morbós i en pur entreteniment.»

The New York Times – «La seva prosa és delicada però exuberant, amb capítols curts i encisadors, i frases tibants com cordes de piano. És una novel·la intel·ligent, tenaç i, en general, plaent de llegir.»

The Atlantic – «Aquest llibre aborda grans convulsions socials que plantegen dubtes sobre la memòria i com atribuïm una culpa. Aquesta vegada, però, mentre posa el focus en l'obsessió pel true crime i les revelacions del #MeToo, Makkai ens fa pensar que no hi ha cap certesa que siguem capaços de desenterrar i explicar les històries que ens persegueixen.»

The Boston Globe – «La característica més singular de Makkai és aquesta barreja d'intel·ligència, extravagància i saviesa; una mescla entranyable i valenta. Que les reflexions ètiques, metafísiques i epistemològiques que planteja Makkai agafin forma en una història exquisida plena de suspens i increïblement entretinguda, fa que l'obra sigui un reflex seductor del misteri que analitza amb molta traça.»

The Wall Street Journal – «Apassionant... Makkai desplega aquesta història feta de flashbacks amb mà ferma. El llibre viu amb imatges expressives i pren cos amb un imaginari ben expressiu.»

NPR – «Una història que investiga la memòria personal i col·lectiva, una crítica de les xarxes socials com un lloc on es perd el context i cap error passa desapercbut, i una novel·la literària sobre una dona que intenta fer les paus amb el seu passat mentre navega per un present tumultuós. Potser és la seva millor novel·la.»

Rebecca Makkai

Vull fer-te algunes preguntes

Traducció de l'anglès de Marc Rubió

ANTÍPODA, 80

EDICIONS DEL PERISCOPI

Títol original: *I have some questions for you*

© Rebecca Makkai Freeman, 2023

Primera edició: març del 2024

© de la traducció: Marc Rubió, 2024

© del disseny de la coberta: Tono Cristòfol

© de la fotografia de coberta: Jena Ardell / GettyImages, 2023

© de la fotografia de l'autora: Joan Morejon Balta, 2021

© d'aquesta edició: Edicions del Periscopi SLU, 2024

Publicat per Edicions del Periscopi SLU

info@periscopi.cat | Web: www.periscopi.cat

Facebook: www.facebook.com/Periscopi

Twitter / X: twitter.com/Ed_Periscopi

Instagram: [@edicions_del_periscopi](https://www.instagram.com/edicions_del_periscopi)

Impressió: Romanyà Valls, Capellades

Imprès a Catalunya – *Printed in Catalonia*

Edició a càrrec d'Aniol Rafel, Andrea Rovira i Marta Rubirola

Maquetació: Tono Cristòfol

Correcció: Rudolf Ortega, Òscar Lozano i Núria Saurina Eudaldo

Retoc de la imatge de coberta: Pepa Porta Llach

Disseny de la col·lecció i interiors: Tono Cristòfol

Aquest llibre s'ha imprès amb un paper offset cru de noranta grams i ha estat compaginat amb la tipografia Caslon Pro.

Dipòsit legal: B 19755-2023

ISBN: 978-84-19332-58-5

Tots els drets reservats. Queda rigorosament prohibida, sense l'autorització escrita dels titulars del copyright, sota les sancions establertes per la llei, la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol mitjà o procediment, inclosos la reprografia i el tractament informàtic, i la distribució d'exemplars mitjançant el lloguer o préstec públics.

«N'has sentit parlar», dic, en to imperatiu, categòric. A la dona que seu a prop meu a la barra de l'hotel i que ha comès l'error d'encetar una conversa, al dentista que es queda sense preguntes sobre els meus fills i em demana a què m'he dedicat últimament.

A vegades saben qui és de seguida. Altres vegades em pregunten: «Aquesta no era la que el tio la va tancar en un soterrani?».

No! No. No era aquesta.

No era la que van apunyalar a... No. La que va entrar en un taxi amb... És una altra noia. La que va anar a la festa d'una germandat, la que ell va fer servir un pal, la que ell va fer servir un martell, la que ella el va passar a recollir pel centre de rehabilitació i ell... No. La que ell l'havia observat fent fúting cada dia? La que va cometre l'error de dir-li que no li venia la regla? La de l'oncle? Espera, l'altra de l'oncle?

No: era la de la piscina. La que tenia alcohol a... La dels cabells enredats a... La que el tio que va confessar i... Exacte. Sí.

Assenteixen alleujats. Què ho fa?

La meua veïna de la barra agafa l'api del Bloody Mary, el mastega. El dentista em diu que glopegi. Pronuncien el seu nom, fan memòria. «I tant, ja sé qui és», diuen.

«Aquesta.» Perquè ella ara no és altra cosa que això: una història que pots saber o no, una història amb una sèrie limitada de detalls, una història que pots dominar si memoritzes mapes i cronologies.

«La de l'internat!», diuen. «Me'n recordo; la del vídeo. No em diguis que la coneixies?»

Si busques «assassinat New Hampshire», apareixen tot de fotos seves, juntament amb retrats policials d'anys més recents, relacionats amb tragèdies provocades pel consum de cristall. Una de les fotos —on somriu amb la boca però no amb els ulls, cosa que denota una certa infelicitat de fons— acostuma a sortir com a simple pescaclics. És una foto de l'equip de tennis retallada de l'anuari escolar; si coneixies la Thalia és fàcil veure que de fet no estava molesta, sinó que senzillament somreia a la càmera sense tenir-ne ganes.

Era la història que s'explicava una vegada i una altra.

Aquella en què ella era prou jove, prou blanca, prou guapa i prou rica perquè cridés l'atenció de la gent.

Aquella en què tots érem prou joves per pensar que algú més llest tenia les respostes.

Potser era aquella sobre la qual anàvem errats.

Potser era aquella sobre la qual tots, col·lectivament, cadascun carregant només el pes d'una ploma, anàvem errats.

Primera part

La primera vegada que vaig mirar el vídeo va ser el 2016. Era al llit amb el portàtil, els auriculars posats, i em preocupava que el Jerome es despertés i l'hi hagués d'explicar. Els meus fills dormien al final del passadís. Hauria pogut anar a mirar si estaven bé, posar-los la mà a les galtes càlides i sentir-ne l'alè calent. Hauria pogut olorar els cabells de la meva filla, i potser la flaire d'espígol humit i el cuir cabellut d'una nena petita haurien sigut suficients per ajudar-me a agafar el son.

Però una amiga que feia vint anys que no veia m'acabava d'enviar un enllaç, i hi vaig clicar.

El *Camelot* de Lerner i Loewe. Jo hi feia alhora de directora d'escena i directora tècnica. Una càmera fixa, massa propera a l'orquestra, massa allunyada dels cantants adolescents sense micròfon, qualitat vhs del 1995, algun membre del taller d'Audiovisuals darrere l'objectiu. I mare meva: sabíem que no érem cap meravella, però érem encara pitjors del que ens pensàvem. La persona que al cap de dues dècades havia pujat allò, que a sota hi havia anotat el temps exacte de les aparicions de la Thalia Keith, també havia publicat la llista del repartiment i de l'equip tècnic. La Beth Docherty interpretava una menuda Ginebra,

la Sakina John brillava com a Morgana, amb una corona de punxes daurades sobre les trenes africanes, el Mike Stiles, guapo i cohibit, feia de rei Artús. El meu nom hi surt mal escrit, però també hi surt.

Les imatges dels artistes saludant al final de l'obra són les últimes en què es veu la Thalia clarament: els rínxols foscos la fan destacar sobre la munió de gent difuminada. Després, gairebé tothom es queda a l'escenari per cantar el «Moltes felicitats» a la senyora Ross, la directora, per fer-la aixecar de la primera fila, on s'asseia cada vespre per prendre nota de tot. És joveníssima, cosa que en aquell moment em va passar per alt.

Uns quants nanos se'n van i tornen confosos. Alguns membres de l'orquestra puguen a l'escenari per cantar, el marit de la senyora Ross surt d'entre el públic amb un ram de flors, els membres de l'equip tècnic s'hi afegeixen amb samarreta i texans negres. Jo no hi aparec; suposo que em vaig quedar a la cabina. Devia ser molt propi de mi, això de mantenir-se al marge.

Entre el reagrupament i la cançó, la celebració de l'aniversari dura cinquanta-dos segons, durant els quals la Thalia no es veu mai amb claredat. En els comentaris, algú havia fet un zoom d'un tros de vestit verd d'un costat de l'enquadrament, havia publicat fotos comparatives entre aquesta taca de color i el vestit que portava la Thalia: primer embolcallada amb una gasa com a Nimue, la fetillera, la Dama del Llac, i després sense la gasa, amb una simple lligadura, fent de Lady Anne. Però hi havia uns quants vestits verds. El de la meva amiga Carlotta n'era un. Hi ha la possibilitat que a aquelles altures la Thalia ja se n'hagués anat.

La major part del debat que es desplegava sota el vídeo girava entorn de la cronologia. L'obra havia de començar a les set del vespre, però és probable que la nostra versió, afortunadament escurçada, comencés cinc minuts tard; potser més. La gravació ometia l'entreacte, i es feien suposicions sobre el temps

que devia durar l'entreacte d'un musical d'institut. Depenent del que creguessis sobre aquestes dues variables, l'obra s'acabava entre les 20.45 i les 21.15. Jo ho hauria d'haver sabut. En el seu moment, hi devia haver una carpeta d'anelles amb les meves anotacions meticuloses. Però no me l'havia demanat mai ningú.

La finestra horària que el metge forense va establir per a la mort de la Thalia anava de les vuit del vespre a la mitjanit, i l'inici d'aquest període quedava determinat pel musical; per això que l'hora exacta en què es va acabar l'obra s'havia convertit en un tema de fascinació infinita a internet.

«He anat a parar aquí des de YouTube», deia algú el 2015 en un dels comentaris, i t'enllaçava a un altre vídeo. «Mireu això. DEMOSTRA que amb aquest cas la van cagar. La cronologia no té sentit.»

Algú altre havia escrit: «Innocent empresonat per culpa del racisme policial en l'entorn escolar».

I a sota: «Benvinguts a la Central de la Conspiranoia! Dediqueu les energies a un VERITABLE CAS IRRESOLT».

Al mirar el vídeo vint-i-un anys després dels fets, el record que se'm va disparar als racons foscos del cervell va ser quan vam buscar la paraula *sensual** al diccionari de la biblioteca amb la meva amiga Fran, que formava part de l'obra. Per apaivagar les rialletes quan a l'obra es deia «el sensual mes de maig», la senyora Ross ens havia fet saber que «*sensual* aquí vol dir simplement *vibrant*. Us convido a buscar-ho al diccionari». Però, què en sabia la senyora Ross de la sensualitat? La sensualitat era per als joves, no per a les professores de teatre casades. Però («Càgom l'os pedrer», com hauria dit la Fran, i com potser va dir), resulta que, segons el diccionari Webster, *sensual* també vol

* A l'original, *lusty*, que té el sentit de «luxuriós», però que també pot voler dir «fort», «substancios». (N. del trad.)

dir «sa i fort; ple de vigor». Un dels exemples era un «estofat de vedella sensual». Vam sortir de la biblioteca rient, i la Fran de- clamant: «Oh, un estofat de vedella sensual!».

On havia guardat jo aquest record durant tots aquells anys?

La primera vegada que vaig mirar el vídeo vaig anar fent salts i només vaig veure bé el final; no tenia cap ganes d'escoltar gaire estona les veus adolescents, els instruments de corda desafinats. Però més tard hi vaig tornar —la mateixa nit, a les dues de la matinada, després que la pastilla de melatonina m'hagués fallat— i em vaig fixar en tots els fragments on sortia la Thalia. A l'acte 1, escena 2, hi havia la seva única actuació com a Nimue. Apareixia a l'escenari enmig d'una boira de vapor de gel sec, cantant hipnòticament darrere de Merlí. Em va estranyar que anés desviant els ulls mentre cantava; no parava de mirar cap a fora de l'escenari, a la dreta, com si necessités que li apuntessin el text. Això no tenia sentit: l'únic que havia de fer era cantar la seva cançó repetitiva.

Em vaig inclinar amb compte sobre el Jerome per agafar-li l'iPad de la tauleta de nit i vaig carregar-hi el vídeo; aquesta vegada vaig fer un zoom de la cara de la Thalia, de manera que va quedar ampliada, tot i que no més nítida. És subtil, però se la veu molesta.

I llavors, mentre Merlí pronuncia el seu discurs de comiat, en què diu adeu a Artús i Camelot, la Thalia torna a desviar els ulls, i gairebé mira per sobre l'espatlla. Mou mudament la boca; no són imaginacions meves. L'obre una mica i la tanca de seguida, i pel mínim gest estic gairebé segura que articula la paraula *què*. Potser es dirigeix a un tramoista, a algú del meu equip que li ensenya un element d'attrezzo oblidat. Però, què podia ser tan important en aquell moment, just abans que sortís d'escena?

El 2016 ningú de la secció dels comentaris s'havia fixat en això. Només els importava el moment dels aplaudiments finals,

si realment ella era a l'escenari durant aquell últim minut. (Els importava això i la seva bellesa.) Cinquanta-dos segons, raonaven, era prou temps perquè la Thalia Keith trobés algú que l'esperava darrere l'escenari i se n'hi anés sense que ho veiés ningú.

Al final de tot de la gravació, el nostre il·lustre director musical, amb corbata de llacet, la batuta encara a la mà, comença a anunciar alguna cosa que no escolta ningú: «Gràcies a tothom! Al marxar...», però el vídeo es converteix en un brunzit de línies grises. Presumiblement, diu alguna cosa sobre l'hora de tornar a les habitacions, o commina tothom a endur-se les seves deixalles.

«Fixeu-vos en el que fa la Ginebra els últims dos segons», diu un comentari. «És una petaca, això? Jo em vull fer amic de la Ginebra!» Vaig aturar el vídeo, i sí: la Beth enlaira una mà on té una petaca platejada, potser confiant que els seus amics veuran què és però els professors que hi ha entre el públic estaran massa distrets per adonar-se'n. O potser la Beth ja anava massa torrada per anar amb compte.

En un altre comentari es pregunta si algú pot identificar les persones del públic que passen per davant de la càmera al marxar.

Un altre diu: «Si mireu l'especial de *Dateline* el 2005, no feu cas de res del que s'hi explica. Un FOTIMER d'errors. A més, és THA-, com el principi de "Thatcher" i el Lester Holt no para de dir THAY-lia».

Algú contesta: «Em pensava que era TAHL-ia».

«No, no, no», insisteix el primer. «Vaig conèixer la seva germana.»

Un altre comentari: «Tot això m'entristeix moltíssim». Seguit de tres emoticones que ploren i un cor blau.

Després, durant setmanes, vaig somiar no pas en el cap girat de la Thalia, la seva pregunta muda, sinó en la petaca de la

Beth Docherty. En somnis, jo l'havia de trobar per tornar-la a amagar. Portava la carpeta d'anelles gegant, però les anotacions que havia fet no em servien de res.

Els del taller de teatre havíem implorat fer aquesta obra: l'any anterior havíem tret el tema constantment, cada vegada que a la senyora Ross li tocava guàrdia a l'edifici on teníem les habitacions. Se n'havia fet una reposició a Broadway el 1993, i fins i tot els que no l'havíem vist havíem escoltat la banda sonora, havíem entès que comportava escots medievals, petons en escena, solos fabulosos. Per mi, volia dir un rerefons de castells, trons, arbres sobre rodets —res difícil, cap planta d'interior carnívora, cap descapotable Ford Deluxe que calgués fer entrar a l'escenari. Per als periodistes del futur, aportaria una infinitat de metàfores fàcils. L'escola com un regne amagat dins del bosc, la Thalia com a fetillera, la Thalia com a princesa, la Thalia com a màrtir. Què podia ser més romàntic? Què hi ha millor que una noia que es mor de cop, en plena formació? Una noia com una taula rasa. Una noia que és el reflex dels teus desitjos i que encara no està malmesa pels desitjos propis. Una noia com a sacrifici de la idea de noia. Una noia que és una sèrie de fotografies de la infància, totes marcades amb l'aura de «la noia que morirà jove», com si fins i tot el fotògraf que l'havia retratat a tercer de primària l'hi hagués d'haver vist escrit a la cara, hagués d'haver vist que aquella era una noia que seria una noia per sempre més.

L'espectador, el voyeur, fins i tot l'autor dels fets... Tots queden lliures de culpa quan la noia naixia morta.

A internet i a la televisió agrada moltíssim, això.

I pel que fa a vostè, senyor Bloch: suposo que per vostè ha sigut avantatjós.